

AGNIESZKA NYMS-GÓRNA

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Instytut Socjologii
e-mail: agnieszka.nyms@amu.edu.pl
ORCID: 0000-0001-5538-1953

Sprawozdanie z konferencji naukowej „Rodzinność: współpraca, obojętność, rywalizacja?”

Dnia 16 listopada 2018 roku odbyła się konferencja naukowa *Rodzinność: współpraca, obojętność, rywalizacja?*, zorganizowana przez Instytut Socjologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Sekcję Socjologii Rodziny Polskiego Towarzystwa Socjologicznego. Konferencja ta (o charakterze ogólnopolskim) została otwarta przez dra hab. Marka Nowaka, Dyrektora Instytutu Socjologii UAM ds. naukowych. Celem konferencji była przede wszystkim wymiana myśli naukowej, integracja środowiska, nawiązywanie nowych kontaktów oraz podtrzymanie już istniejących relacji, a także podzielenie się własnymi doświadczeniami (naukowymi oraz zawodowymi).

Socjologia rodziny jest subdyscypliną socjologii. Według definicji prof. Zbigniewa Tyszki socjologia rodziny zajmuje się szeroką pojętą rodziną – zarówno jej wewnętrzną strukturą, wewnętrznymi procesami, jak i jej związkami z dynamiką makrostruktur, zwłaszcza w kontekście licznych przeobrażeń społeczeństwa globalnego.

Po zainauguowaniu konferencji jako pierwsza głos zabrała prof. UAM dr hab. Anna Michalska z wystąpieniem „Przejawy i formy oraz skutki rywalizacji w rodzinie”. Profesor Michalska mówiła o uniwersalności rywalizacji w rodzinie, jednocześnie sporo czasu poświęcając specyfice rywalizacji pomiędzy rodzeństwem i przytaczając badania dotyczące tego zagadnienia (przede wszystkim realizowane w Stanach Zjednoczonych oraz Kanadzie). Omawiając więzi siostrzano-brater-

skie, odwoływała się głównie do niezwykle popularnej obecnie systemowej teorii rodziny, podkreślając, że rywalizacja pomiędzy rodzeństwem nie kończy się w dzieciństwie, ale odnajduje swoją kontynuację w okresie dorosłości. Następnie głos zabrała prof. UAM dr hab. Aldona Żurek. W swoim wystąpieniu „Płynna rodzinność – negocjujące pokolenia” zastanawiała się nad modernizacją życia rodzinnego, stając pomiędzy instytucjonalnym jej uregulowaniem a wspólnotowym konstruktem. Zauważyła, że pomimo wielu przemian, rodzina nadal stanowi element stabilizujący biografię kobiet i mężczyzn (jako swego rodzaju zabezpieczająca sieć społeczna). Na zakończenie pierwszej części konferencji swoje wystąpienie „Między indywidualizmem a »czystą relacją« – dylematy związane z bliskością i życiem rodzinnym w społeczeństwie późnej nowoczesności. Rozważania na pograniczu socjologii rodziny i socjologii zdrowia psychicznego” przedstawiła dr Monika Frąckowiak-Sochańska (UAM). Główną osią swoich rozważań uczyniła wspomniane w tytule pogranicze subdyscyplin socjologii. Wspomniała o przygotowywaniu dziecka do kolejnych etapów jego życia (zauważając, że część porad często wzajemnie się wyklucza), wpływie stresu na występowanie depresji (zwłaszcza stresu o umiarkowanym natężeniu, ale długotrwanie występującym) oraz o specyfice współczesnej kultury terapeutycznej.

Po przerwie głos zabrała prof. zw. dr hab. Anna Kwak (Uniwersytet Warszawski). W swoim wystąpieniu „Współpraca czy nieporozumienia z rodzicami zdaniem »gniazdowników«” przedstawiła badania (zrealizowano 42 wywiady) dotyczące współczesnych „gniazdowników”. Ponadto ponownie zdefiniowała to pojęcie (ze względu na szereg nieścisłości z tym związanych) jako dotyczące osób, które są pomiędzy 27. a 38. rokiem życia, nie są w sformalizowanym związku, pracują zawodowo i nadal mieszkają ze swoimi rodzicami. Jeden z poruszanych wątków dotyczył sposobu traktowania „gniazdowników” jako pełnoprawnych członków rodziny. Następnie prof. UW dr hab. Iwona Taranowicz wprowadziła w tematykę pokolenia „sandwich” podczas prelekcji „Wzory relacji międzypokoleniowych w pokoleniu »sandwich«. Wstępne wyniki badań”. Podkreśliła, że z uwagi na zmiany rzeczywistości, w której rodzina realizuje swoje zadania, nadal brakuje jasnych i stałych zasad budowania wspólnej przestrzeni i rodzinności. Zmieniają się również relacje między członkami rodziny, a także obszary, wokół których budowana jest współpraca. Dr Małgorzata Szyszka (Katolicki Uniwersytet Lubelski) w prezentacji „Współpraca czy obojętność? O relacjach między pokoleniami (rodzice-dzieci)” zdecydowała się opowiedzieć z kolei o relacjach pomiędzy wnuczętami a dziadkami. Na podstawie swoich badań (które były realizowane zarówno z młodymi ludźmi, jak i z seniorami) przedstawiła pozytywny i negatywny wizerunek seniorów oraz role babci i dziadka, które generalnie są społecznie pozytywnie postrzegane. Wraz ze słuchaczami zastanawiała się nad możliwością przedstawienia oraz sformułowania ról pradziadków. Z kolei dr Maciej Kokociński (UAM) przedstawił temat „Nastolatki *versus* rodzice. Przyczyny konfliktów

okresu dorastania”. Opowiedział o cyklicznie (średnio co 5 lat) powtarzanych sondażowych badaniach ilościowych nastolatków z Wielkopolski (próba 1200 młodych ludzi). Skupił się w swoim wystąpieniu na konfliktach pomiędzy adolescentami a rodzicami. Badania są realizowane od lat 90. ubiegłego wieku. Ostatnia edycja została przeprowadzona w roku 2015. Dzięki przyjęciu takiej procedury możliwe staje się ukazanie porównania dynamiki relacji.

O funkcjonowaniu rodziny w sytuacji choroby jednego z jej członków mówiła prof. UR dr hab. Beata Szluz (Uniwersytet Rzeszowski) podczas swojego wywodu „Doświadczenie choroby przewlekłej w rodzinie na przykładzie choroby Parkinsona”, który został oparty na danych empirycznych. Mówiła, że wbrew pozorom z tą chorobą zmagają się także osoby młode. Jednocześnie nakreśliła zachorowalność na chorobę Parkinsona w Polsce (jest to około 60 000-70 000 osób), formułując tezę, że choroba przewlekła powoduje zakłócenia biograficzne oraz konieczność przededefiniowania postrzegania samego siebie. Czynności odbierane dotąd jako rutynowe stają się wyzwaniem i konieczne jest wyłączenie z niektórych aktywności. W kolejnym wystąpieniu dr hab. Mariola Bieńko (Uniwersytet Warszawski) przypomniała o deficytach wychowania seksualnego w Polsce w trakcie prelekcji „»Przedseksualne dziecko« w narracjach rodzinnych”. Przedstawiając historyczny konstrukt dziecięcej seksualności i infantylizowania sfery seksualnej człowieka, wspomniła o tym, że narracje o seksualności przenikają obecnie ze sfery publicznej do prywatnej i odwrotnie. Prelegentka urozmaiciła swoje wystąpienie ilustracjami z rozmaitych sesji fotograficznych z udziałem dzieci oraz wybranymi fragmentami z literatury przedmiotu. Postawione zostało również pytanie o wychowanie seksualne w Polsce. W tej części zaprezentowała się jeszcze dr Magdalena Żadkowska (Uniwersytet Gdański) z wystąpieniem „O zobowiązaniach wewnątrzrodzinnych w kontekście migracji. Praktyki rodzinności w badaniach polskich migrantów/-ek w Norwegii”. Doktor Żadkowska zrealizowała badania z rodzinami przebywającymi na emigracji w Norwegii. Badanie powtórzono trzykrotnie (w roku 2014, 2015 i 2016). Udało się zrekrutować 48 par do badań. Na przykładzie wybranych pięć par zostały nakreślone relacje rodzinne oraz układy rodzinne przed decyzją o emigracji oraz już podczas emigracji. Na zakończenie tej sekcji głos zabrała dr hab. Iwona Przybył (UAM) z referatem „»Nikt z nas nie zasługuje na życie w kacie. Najgorsze, co może spotkać, to obojętność«. Indyferentyzm socjologii rodziny wobec obojętności”. Na początku opowiedziała o rodzinie jako o swego rodzaju remedium. Według referentki „obojętny” jest bez roli, podczas gdy nawet „obcy” ma tę rolę. Następnie przedstawiła źródła obojętności i oblicza obojętności, w tym obojętność jako cechę relacji.

Prof. UAM dr hab. Aldona Żurek oraz dr hab. Iwona Przybył, w imieniu organizatorów, podsumowały konferencję. Więzy rodzinne zostały określone jako skomplikowane i dynamiczne, ale to też sprawia, że są one tak silne. Podczas konferencji nie bez znaczenia był fakt, że oprócz kwestii związanych z najnowszymi

zjawiskami w zakresie socjologii rodziny poruszone zostały tematy ponadczasowe, takie jak relacje pomiędzy członkami rodziny (w różnych konfiguracjach), edukacja seksualna czy zjawisko poważnej choroby jednego z jej członków. Nie zabrakło również wystąpień, które na podstawie badań w sposób bardzo klarowny przedstawiały procesy zmiany w kontekście życia rodzinnego na przestrzeni ostatnich lat.

Wystąpienia konferencyjne szeroko ujmowały hasło przewodnie konferencji. Każde z nich traktowało o rodzinie w nieco inny sposób i prawdopodobnie właśnie dlatego miały one tak dużą wartość. Wszystkie prezentacje budziły dyskusję i pytania z sali.